

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»**

**Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права**

Гедікова Н. П.

**Методичні рекомендації до практичних занять
з навчальної дисципліни
«Порівняльна політологія»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»

Одеса –2020

УДК : 32:303.446(075.8)

ББК 66

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № ____ від « ____ ». ____ .2020 року)*

Рецензенти:

Польовий Микола Анатолійович – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця).

Долженков Олег Олександрович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» денної та заочної форм навчання] / Н. П. Гедікова. –Одеса : Університет Ушинського, 2020. – 55 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Політологія» та робочої програми навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» денної та заочної форм навчання.

Вони розроблені для ознайомлення здобувачів із структурою та змістом навчальної дисципліни і призначені для планування, підготовки та проведення практичних занять.

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Навчально-тематичний план дисципліни	7
3	Програма навчальної дисципліни	9
4	Плани практичних занять	19
5	Критерії та шкала оцінювання	48
6	Список рекомендованої літератури	50

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Порівняльна політологія» входить до складу дисциплін обов'язкової частини професійного циклу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 052 «Політологія». Вона вивчає політичні феномени переважно всередині країн, виявляючи шляхом порівняльного методу подібності та відмінності та розробляючи тим самим узагальнюючі політологічні концепції. Вивчення даної дисципліни є одним з важливих аспектів підготовки сучасного фахівця-політолога, яка спрямована допомогти йому орієнтуватися в складній і суперечливій обстановці, робити усвідомлений політичний вибір, займати громадянську позицію.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні риси та специфічні відмінності в політичних інститутах і процесах у різних країнах світу та країнах окремих регіонів, що пов'язано зі збором емпіричних даних та проведенням порівняльного аналізу.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є формування у здобувачів наукових уявлень про методологічні підходи, що дають можливість порівняльного вивчення політичних інститутів і процесів в різних країнах і регіонах світу, оволодіння практичними навичками застосування базових аналітичних методик, розуміння і оцінки політичного розвитку, процесів функціонування політичної системи.

Навчальна дисципліна «Порівняльна політологія» відноситься до компонентів обов'язкової частини освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» і пов'язана з такими дисциплінами, як «Політична культура та ідеології», «Політична соціологія», «Державна політика», «Міжнародні відносини», «Політичні партії та виборчі системи», «Електронна демократія».

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Політична історія світу», «Історія політико-правових вчень», «Загальна теорія політики», «Філософія», «Сучасна зарубіжна політологія».

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є

- засвоєння теоретичних основ порівняльної політології, досягнень вітчизняних і зарубіжних дослідників;
- опанування понятійним і методологічним апаратом порівняльної політології;
- формування уявлень про основні політичні інститути і процеси, їх особливості в різних країнах світу та країнах окремих регіонів;
- напрацювання навичок і вміння оперувати концептуальним змістом теорії та залучати її до аналізу сьогоденних політичних реалій.

Очікувані результати навчання:

I. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- об'єкт та предмет порівняльної політології, основні поняття і категорії;
- походження і розвиток порівняльної політології;
- сутність порівняльного метода, основи методики порівняльного політичного дослідження;
- основні теорії порівняльної політології;
- сутність і типологію політичних мереж, політичної культури і публічної політики;
- сутність політичних систем окремих країн і груп країн;
- порівняльні характеристики політичних інститутів і процесів;

уміти:

- аналізувати концепції основних наукових шкіл в порівняльній політології;
- класифікувати, систематизувати і порівнювати різні компоненти політичного середовища;
- здійснювати порівняльний аналіз політичних процесів і інститутів та оцінювати реальні політичні явища в зарубіжних країнах і Україні;
- використовувати набуті теоретичні знання для проведення прикладних політичних досліджень і професійній діяльності.

II. Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

- ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК.1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами.
- ЗК.2 Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК.5 Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами.
- ЗК.6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
- ЗК.7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідження на відповідному рівні.

Фахові (предметні) компетентності спеціальності:

- ФК.1 Знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання.
- ФК.2 Знання вчень та концепцій світової та української політичної думки.

- ФК.3 Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.
- ФК.4 Знання принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування.
- ФК.6 Уміння працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.
- ФК.7 Уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.
- ФК.8 Уміння творчо осмислювати і застосовувати історичний досвід політичної практики.
- ФК.11 Здатність приймати участі в дослідженнях політики з використанням основних методів сучасної політичної науки.

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою «Політологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Дисципліна «Порівняльна політологія», яку здобувачі вищої освіти вивчають на другому курсі денної та заочної форми навчання, серед форм освітнього процесу, включає лекції, практичні заняття, самостійну роботу здобувача, ІНДЗ, та інші форми роботи. Завершується вивчення курсу складанням іспиту.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	л.	п.	с.р.	інд.	усього	л.	п.	с.р.	інд.
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1. Порівняльна політологія										
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади порівняльної політології.										
Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.	6	1	2	3		6	1		5	
Тема 2. Становлення і розвиток порівняльної політології.	8	1	4	3		6	1		5	
Тема 3. Методологія і методи порівняльної політології.	6	2	2	2		7		1	6	
Тема 4. Теорія раціонального вибору, неінституціоналізм та політика.	4		2	2		7		1	6	
Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія.	4		2	2		6			6	
Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем і політичних режимів.										
Тема 6. Порівняльне дослідження політичних систем.	6	2	2	2		7	1		6	
Тема 7. Порівняльний аналіз сучасних політичних режимів.	6	2	2	2		7	1		6	
Тема 8. Демократія як об'єкт порівняльного вивчення.	9	2	4	3		6			6	
Тема 9. Теоретичні та емпіричні підходи до вимірювання демократії.	5		2	3		6			6	
Тема 10. Порівняльний аналіз форм державного устрою.	6	1	2	3		6			6	

Тема 11. Порівняльний аналіз форм державного правління.	6	1	2	3		6			6	
---	---	---	---	---	--	---	--	--	---	--

Змістовний модуль 3. Інституційні змінні порівняльного аналізу.

Тема 12. Інститут глави держави: порівняльний аналіз.	8	2	4	2		6			6	
Тема 13. Порівняльний парламентаризм.	9	2	4	3		7		1	6	
Тема 14. Уряд (виконавча влада) як політичний інститут у порівняльному вимірі.	9	2	4	3		7		1	6	
Тема 15. Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.	5		2	3		6			6	
Тема 16. Порівняльний аналіз публічної політики.	6	2	2	2		6			6	
Тема 17. Порівняльний аналіз партійних систем.	5		2	3		6			6	

Змістовний модуль 4. Політичні процеси, представництво інтересів та політична культура як об'єкти порівняльного дослідження.

Тема 18. Порівняльний аналіз сучасних виборчих системи.	5		2	3		6			6	
Тема 19. Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.	6	1	2	3		6			6	
Тема 20. Порівняльний аналіз політичної культури.	6	1	2	3		6			6	
Тема 21. Порівняльний аналіз політичної модернізації.	5		2	3		6			6	
ІНДЗ	18				18	18				18
Разом за модулем 1	150	22	52	58	18	150	4	4	124	18
Усього:	150	22	52	58	18	150	4	4	124	18

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. Порівняльна політологія

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади порівняльної політології.

Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.

Ознаки порівняльної політології як самостійної політологічної субдисципліни. Субстанціонально-емпіричний, методологічний, комбінований підходи. Характер порівняльної політології. Об'єкт і предмет порівняльної політології. Єдність предмета і методу порівняльної політології. Межі предмета порівняльної політології. Категоріальний апарат сучасної порівняльної політології: (ідеальний) тип, модель, зразок-шаблон (патерн), типологія (класифікація, таксономія), залежна і незалежна змінні і т. п. Структура порівняльної політології як наукової дисципліни.

Порівняльна політологія в системі політологічних дисциплін. Порівняльна політологія, фундаментальні політологічні дисципліни (теорія політики, політична філософія) і описові (емпіричні) дисципліни. Посередницька роль порівняльної політології. Дві традиції в порівняльній політології: пошук загальних закономірностей (номотетична сторона); пояснення унікального, неповторного (емпірична сторона). Емпіризм країнознавчого підходу і його незадовільність. Теорії середнього рівня. Прикладне значення порівняльної політології.

Тема 2. Становлення і розвиток порівняльної політології.

Ідеї порівняльного дослідження політики і політичного життя суспільства у прадавніх мислителів (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон). Концептуальне значення методів порівняльного аналізу політичних явищ у працях Н. Макіавеллі, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж. Бодена, А. де Токвіля, О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, Дж. С. Мілля та ін.

Основні етапи розвитку порівняльної політології як науки. Становлення порівняльної політології як самостійної галузі знання про політику і політичне життя суспільства (друга половина ХІХ сторіччя). Особливості «традиційної» порівняльної політології (перша половина ХХ сторіччя). «Старий» інституціоналізм, його недоліки. Характерні особливості «нової» порівняльної політології (50–70 рр. ХХ століття). «біхевіоральна революція». Еванстонській семінар. Переваги біхевіоралізму в порівнянні зі «старим» інституціоналізму.

Сучасна плюралістична порівняльна політологія. Критика біхевіоралізму. Неоінституціоналізм. Застосування нових методів і методик порівняльного дослідження (Інтернету, комп'ютерного програмного забезпечення та ін.). Основні напрямки сучасної порівняльної політології. Стан порівняльних політологічних досліджень в сучасній Україні.

Тема 3. Методологія і методи порівняльної політології.

Суть порівняльної методології і порівняльного методу. Значення порівняльної методології і порівняльного методу. Виявлення загального і

особливого в досліджуваних явищах. Порівняння в політиці і політології. Порівняння і експеримент. Логіка порівняння і експерименту: загальне і відмінності. Порівняння – «замінник» експерименту в політології.

Методологічні проблеми порівняння: проблема «занадто багато змінних – надто мало випадків»; проблеми порівняльності; проблема еквівалентності; проблема відбору; проблема універсальності; проблема вимірювання; проблема інтерпретації; проблема ціннісної нейтральності; проблема Гелтона. Способи вирішення проблем. Дослідницькі стратегії: стратегія подібностей і стратегія відмінностей.

Принципи порівняльних досліджень: системність, структурно-функціональний підхід, історизм, валідність, верифікація, використання теоретичних структур, релевантність, функціональна еквівалентність. Види (методи) порівняльних досліджень: порівняльно-орієнтоване дослідження випадку («case-study»); бінарне; регіональне; глобальне; тематичне; крос-національне; крос-темпоральне (синхроническое і асинхронічне). Вибір того чи іншого методу порівняння.

Основні поняття порівняльного аналізу: концептуалізація, операціоналізація, гіпотеза, випадок, одиниця аналізу, змінна, показник, критерій порівняння. Види змінних: залежна, незалежна, втручається. Етапи порівняльного дослідження. Формулювання проблеми і гіпотези дослідження. Концептуалізація. Вибір випадків і одиниць аналізу. Вибір і обґрунтування змінних. Операціоналізація. Методи збору і обробки даних. Виявлення тотожності і відмінностей досліджуваних феноменів. Верифікація гіпотез. Результати та висновки дослідження.

Тема 4. Теорія раціонального вибору, неоінституціоналізм та політика.

Теорія раціонального вибору. Інтелектуальні традиції, що вплинули на формування теорії раціонального вибору (Р. Швер). Відмінності між теорією раціонального вибору та біхевіоралізмом, структурним функціоналізмом, марксизмом, «старим» інституціоналізмом.

Концептуальне оформлення неоінституціоналізму. Основні напрями сучасного неоінституціоналізму: нормативний інституціоналізм, інституціоналізм раціонального вибору, історичний інституціоналізм, емпіричний інституціоналізм, інтернаціональний інституціоналізм, соціальний інституціоналізм.

Основні принципи сучасного неоінституціоналізму: методологічного індивідуалізму, обмеженої раціональності, максимізації корисності, опортуністична поведінка, теорія трансакційних видатків.

Головні напрями теорії раціональної дії: теорія «неможливості Ерроу», принцип «медіанного виборця» та теорія ігор. Ігрові моделі: «дилема в'язня», «дилема курчати», «ігри у лабіринті» тощо.

Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія.

Теорія політичних мереж. Основні наукові підходи в теорії політичних мереж. Основні положення теорії політичних мереж. Поняття і зміст політичної

мережі. Зміст діяльності та основні функції політичних мереж. Основні школи, які використовують мережу в якості методології дослідження політики. Англосаксонська школа. Концепція політичних мереж і її протиставлення плюралістичному і корпоративному підходам. (Род Редис, Девід Марш). Німецька школа про мережу в політиці, як сучасну форму державного управління, відмінну від ієрархії та ринку (Т. Берцель). Характеристики, які відрізняють політичні мережі від інших форм управлінської діяльності у сфері публічних потреб та інтересів.

Типологізація політичних мереж. Типи політичних мереж Х. Крісі, Р. Родеса, М. Штокмана та К. Цеггелінка, тощо. Ефективність політичних мереж. Порівняльне вивчення політичних мереж. Цінність мережевого підходу у XXI столітті.

Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем і політичних режимів.

Тема 6. Порівняльне дослідження політичних систем.

Поняття політичної системи. Структурні елементи політичної системи суспільства. Моделі політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд, Р. Даль.). Цикли моделі політичної системи, запропонованої Д. Істоном: «вхід», «конверсія», «вихід».

Типологія політичних систем. Типологія Г. Алмонда: англо-американська; європейська континентальна; доіндустріальна або частково індустріальна; тоталітарна. Типологія Г. Алмонда і Б. Пауелла: примітивні, традиційні, модерні системи; мобілізаційні демократичні, мобілізаційні тоталітарні й авторитарні, домобілізаційні демократичні й авторитарні системи. Типологія політичних систем Р. Даля: закрита гегемонія, включаюча гегемонія, конкурентна олігархія, поліархія. Типологія демократичних політичних систем А. Лейпхарта: деполітизовані, доцентрові, консоціальні, відцентрові демократії. Тривимірні типологія політичних систем Ж. Блонделя. Багатомірна типологія політичних систем і їх підтипів запропонована Ч. Ендрейном. Нові підходи до вивчення політичних систем. Неінституціоналізм: калькуляційний підхід, культурний підхід. Напрямок інституціоналізму: раціонального вибору, соціологічний неінституціоналізм, історичний інституціоналізм.

Функціонування політичної системи. Відносні можливості системи. Фактори, що впливають на політичну систему: географічний, соціально-економічний, культурний. Гуманітарні критерії ефективності політичних систем.

Тема 7. Порівняльний аналіз сучасних політичних режимів.

Поняття та сутність політичного режиму. Співвідношення понять «політична система» і «політичний режим», «форма правління» і «політичний режим». Сутнісні ознаки політичного режиму. Політичний режим як сукупність типових методів функціонування інститутів влади. Політика централізму і популізму.

Типологія політичних режимів. Політична демократія, опікунська демократія, модернізована олігархія, тоталітарна олігархія і традиційна олігархія

(Е. Шілз). Президентсько-мажоритарний, парламентсько-мажоритарний, парламентсько-пропорційний, президентсько-пропорційний режими (А. Лейпхарт). Режими закритої гегемонії, відкритої гегемонії, олігархії змагання та поліархії (Р. Даль). Однопартійний, військовий, особистої диктатури і расова олігархія (С. Хантінгтон). Демократичний, авторитарний, тоталітарний, посттоталітарний та султаністський режими (Х. Лінц). Режими постійні і тимчасові, нормального та надзвичайного функціонування, конституційні і неконституційні, режими функціонування правової держави, революційної законності та режими свавілля, світські, релігійні, атеїстичні, тощо (В. Якушик). З погляду форм правління: режими парламентського типу, президентського правління, монархічні, республіканські, режим надзвичайного правління і ін. Режим особистої влади, тоталітарний і диктаторський (сталінський, гітлерівський, режим Хусейна і ін.). Режим надзвичайного стану. Революційні та перехідні режими. Конституційні і неконституційні режими.

Сучасні недемократичні (авторитарні і тоталітарні) та демократичні політичні режими, їх класифікація. Параметри порівняльного аналізу політичних режимів: ступінь політичної участі, характер функціонального відношення інститутів влади до фундаментальних прав і свобод людини, принцип формування органів державної влади, наявність і статус державної ідеології, відношення до опозиційних ідейних течій, методи державного управління, тощо.

Політичний режим і політична стабільність. Стабільні, середньостабільні і україне нестабільні політичні режими.

Тема 8. Демократія як об'єкт порівняльного вивчення.

Визначення дефініцій «демократія», «лібералізм», «ліберальна демократія». Співвідношення понять. Лібералізм – ідейна основа сучасної демократії. Критерії сучасної ліберальної демократії. Умови демократії. Сучасна демократія: сутність особливості. Сучасні концепції демократії. Порівняльний аналіз сучасних підходів щодо вивчення демократії.

Типології демократії: безпосередня демократія; представницька демократія; демократія співучасті; консультативна демократія; комунікативна демократія; мережева демократія; виробнича демократія. Моделі демократії Д. Хелда: «протективна» демократія, захищальна; демократія, що розвивається; модель «відмирання держави»; «змагальний елітизм»; «плюралістична» демократія; «легальна» демократія; «партиципаторна» демократія.

Демократія і демократизація в порівняльно-політичних дослідженнях. Співмірність термінів демократія і демократизація. Хвилі демократизації: передумови виникнення, стан й характер протікання демократизаційного процесу. Концепція Р. Даля, Ф. Шміттєра та ін. Хвилі демократизації за С. Хантінгтоном та їх історичний зміст. Стадії третьої хвилі демократизації. «Підйоми» й «відкати» («підвищувальні» та «знижувальні» хвилі). Гіпотеза Ф. Фукуями щодо кінця історії.

Консолідація демократії: суть, проблеми, форми. Проблема інституалізації демократичного транзиту і типології перехідних політичних систем.

Характеристика і стратегії демократичних транзитів країн Центральної та Східної Європи. Особливості пострадянських трансформацій.

Тема 9. Теоретичні та емпіричні підходи до вимірювання демократії.

Теоретичні підходи до вимірювання демократії. Порівняльний аналіз основних теоретичних підходів до вимірювання демократичності політичних систем: інституційний, процедурний, функціональний (структурний), змістовний, біхевіоралістський, процесуальний, світоглядний підходи.

Логіка розвитку індексів демократії. Індекс політичного розвитку Ф. Катрайта. Індекс демократичної дії Д. Найбауера. Індекс демократизації Т. Ванханена. Індекс свободи «Дому свободи». Індекс політичної демократії К. Боллена. Вимірювання демократії «The Economist Intelligence Unit». Ідея демократичного аудиту. Проект «Політичний атлас сучасності» та ін.

«Рейтинг демократії» як інструмент порівняльного аналізу якості демократії у світі. Порівняльний емпіричний аналіз стану політичних прав і громадянських свобод в світі (на прикладі досліджень міжнародної організації Freedom House (Дім свободи); рейтингу індексу демократії країн світу (на прикладі досліджень компанії The Economist Intelligence Unit); рівня розвитку демократії у країнах перехідного типу (на прикладі досліджень міжнародної організації Freedom House (Дім свободи), тощо.

Тема 10. Порівняльний аналіз форм державного устрою.

Форма державного устрою як об'єкт порівняльної політології. Поняття і складові частини категорії «форма держави». Поняття «форма державного устрою». Форми державного устрою: унітарна, федеративна держава, протекторат, імперія, конфедерація, союзи держав (співдружність та співтовариство). Основні ознаки форм державного устрою. Відмінності унітарної від федеративної форми державного устрою.

Сучасні тенденції розвитку унітарних держав. Централізовані та децентралізовані унітарні держави. Державні та територіальні автономії. Переваги і недоліки унітарних держав.

Сучасні тенденції розвитку федеративних держав. Національна та територіальна федеративні держави. Форми федералізму: договірна, централістська та кооперативна. Типи сучасних федерацій: конституційні, договірні і конституційно-договірні; етнічні (національні), територіальні і змішані; двосуб'єктні і полісуб'єктні; симетричні і асиметричні; інтегральні і дореволюційні, тощо. Федералізація і дефедералізація. Переваги і недоліки федеративних держав.

Політичні та інші інститути на рівні федерації. Інститути взаємодії суб'єктів федерації. Федералізм і політичні режими.

Тема 11. Порівняльний аналіз форм державного правління.

Поняття «форма правління» і «форма державного правління». Основні форми державного правління: монархія і республіка.

Поняття та ознаки монархії. Монархічні форми державного правління:

абсолютна (необмежена) і конституційна (дуалістична та парламентарна). Нетипові форми монархії: династичні, теократичні, представницькі й виборні. Переваги і недоліки різновидів монархічних форм державного правління.

Поняття та ознаки республіки. Республіканські форми державного правління: президентська, парламентарна, змішана (гібридна). Переваги і недоліки різновидів республіканських форм державного правління.

Змістовий модуль 3. Інституційні змінні порівняльного аналізу.

Тема 12. Інститут глави держави: порівняльний аналіз.

Загальна характеристика інституту глави держави. Сутність та основні компетенції глави держави. Місце глави держави у системі органів державної влади. Основні різновиди глав держав: монарх та президент. Конституційний статус глави держави. Юридичні форми глави держави.

Порядок заміщення посади глави держави у країнах з монархічною формою державного правління. Сучасні системи престолонаслідування: салічна система; кастильська система; удосконалена кастильська (шведська) система; австрійська (габсбурзька) система. Престолонаслідування в мусульманських монархіях. Порядок встановлення регентства та його здійснення. Особливість повноважень монарха у різних монархічних моделях. Принцип контрасигнації.

Порядок заміщення посади глави держави у республіках. Характеристика конституційних положень щодо форми та процедури президентських виборів в країнах з республіканською формою правління: безпосередньо виборцями; колегією вибірників; парламентом. Політичні, національні та вікові вимоги щодо кандидатів на посаду президента. Право висунення кандидатів на посаду президента. Терміни президентських повноважень. Можливості та процедурні вимоги щодо дострокового припинення повноважень президента. Процедура імпічменту. Обсяг повноважень президента як глави держави. Відповідальності монарха і президента як глави держави: зміст та форми.

Тема 13. Порівняльний парламентаризм.

Місце і роль парламенту серед вищих органів державної влади. Парламент і парламентаризм. Компетенція парламенту в залежності від форми державного правління. Функції парламенту: легіслативна, проведення дебатів, рекрутування політичних еліт, артикуляція інтересів, агрегація інтересів, політична комунікація, контролююча, тощо.

Основні моделі організації парламентів: однопалатні та двопалатні парламенти. Особливості бікамералізму. Порядок формування парламенту. Особливості і порядок формування його палат: загальні риси й істотні відмінності. Строк повноважень однопалатних та двопалатних парламентів. Класифікація парламентів: з необмеженою компетенцією; з відносно обмеженою компетенцією; з абсолютно обмеженою компетенцією.

Внутрішня організація палат парламентів. Керівні органи. Одноосібні і колегіальні органи. Способи формування керівних органів. Парламентські комітети і комісії, порядок їх формування і функціонування. Парламентські фракції. Інші органи палат і парламенту.

Кількісний склад парламентів та їх палат. Якісний склад парламентів. Конституційно-правове положення парламентарія. Депутатський мандат. Вільний мандат. Імперативний мандат. Депутатський імунітет (депутатська недоторканність). Депутатський індемнітет.

Тема 14. Уряд (виконавча влада) як політичний інститут у порівняльному вимірі.

Місце уряду в системі органів виконавчої влади. Поняття, склад та призначення уряду. Порядок формування урядів. Парламентська і позапарламентська моделі формування уряду. Типологізація урядів. Партійні уряди – однопартійні та коаліційні (багатопартійні). Безпартійні (службові) уряди.

Внутрішня структура урядів. Континентальна модель. Англосаксонська модель. Склад уряду. Глава уряду. Роль голови уряду в сучасних умовах. Заступники глави уряду. Міністри. Міністри без портфеля. Парламентські секретарі.

Компетенція уряду. Основні повноваження: у сфері державного управління; у законодавчій сфері. Напрямки нормотворчої діяльності уряду: виконання законів у відповідності до конституції, контроль за законодавчою діяльністю парламенту, делегування законодавчих повноважень уряду, зовнішньополітична діяльність, надзвичайні повноваження. Конституційно-правова відповідальність уряду: політична, юридична.

Урядова стабільність. Оцінка стабільності уряду як вирішальний показник його діяльності. Основні індикатори ефективності діяльності уряду. Порядок обчислення індексу урядової стабільності. Визначення рівня залежності між урядовою стабільністю та характером кабінету – однопартійні уряди більшості і меншості та коаліційні уряди більшості і меншості.

Тема 15. Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.

Суб'єкти територіальної організації публічної влади. Поняття місцевого державного управління. Органи місцевого державного управління. Поняття місцевого самоврядування. Суб'єкти місцевого самоврядування. Органи представницької демократії.

Система місцевого самоврядування. Адміністративно-територіальний поділ держави. Основні системи (моделі) організації публічної влади на місцях. Характеристика англосаксонської (англо-американської) системи. Характеристика романо-германської (континентально-європейської) системи. Характеристика змішаної (іберійської) системи. Характеристика «радянської» системи.

Структура органів місцевого самоврядування. Виборний колегіальний орган. Виконавчий орган виборного колегіального органу. Формування органів місцевого самоврядування. Вимоги до кандидатів у виборні органи місцевого самоврядування. Кількісний склад та термін повноважень місцевих представницьких органів. Переобрання складу місцевих представницьких органів. Порядок утворення комітетів (комісій) місцевих представницьких

органів. Обрання одноособового чи колегіального виконавчого органу.

Поняття компетенції органів місцевого самоврядування. Порядок надання повноважень місцевим органам. Характеристика принципів «позитивного» та «негативного» регулювання діяльності місцевих органів. Класифікація повноважень органів місцевого самоврядування. Повноваження у фінансово-економічній сфері, у сфері охорони громадського порядку, у сфері комунального господарства, у соціальній сфері. Взаємовідносини між місцевою та центральною владою. Характеристика адміністративного контролю центральної влади над місцевою владою (адміністративна опіка, адміністративний нагляд). Форми адміністративного контролю. Судовий контроль.

Тема 16. Порівняльний аналіз публічної політики.

Публічна політика як предмет порівняльного аналізу. Формування публічної політики на початку 1970-х років. Класифікація держав: держава нічний сторож, поліцейська держава, держави загального благоденства; правова держава, мінімальна держава. Функції публічної політики: екстракція (витяг) ресурсів; дистрибутивна (розподільча) діяльність; регулювання людської поведінки; символічні дії.

Політична система і публічна політика. Основні типології публічної політики. Розподільна, секторально-фрагментована, емоційна, перерозподільна публічна політика (О. Сміт). Перерозподільний, саморегулятивний, регулятивний, розподільний типи публічної політики (Г. Пітерс, Дж. Дуті і К. Маккуллох). Співвідношення політичних стилів і прийняття рішень з публічних питань.

Актори публічної політики. Розуміння суб'єктності в публічній політиці у демократичних системах. «Протестна публічна політика». Основні умови появи нових форм участі та нового типу акторів публічної політики: інформаційні технології, індивідуалізація, гібридність, мережеві спільноти. Транскордонний характер діяльності громадських акторів публічної політики.

Регулювання державою суспільних відносин як одна із функцій публічної політики. Символічні політичні дії.

Тема 17. Порівняльний аналіз партійних систем.

Суть поняття «партійна система». Фактори, що впливають на формування і розвиток партійних систем: між центром і периферією, державою і церквою, містом і селом, власниками і робітниками (теорія М. Ліпсета і С. Роккана).

Типологія партійних систем. Типологія партійних систем за М. Дюверже залежно від кількості партій: однопартійні, двопартійні та багатопартійні. Типологія партійних систем за Дж. Сарторі: однопартійна система; партійна система з партією-гегемоном; партійна система з домінуючою партією; двопартійна система; партійна система поміркованого (обмеженого) плюралізму; партійна система крайнього (поляризованого) плюралізму; атомізована партійна система. Типологія партійних систем за А. Сайроффом. Типологія партійних систем за Ж. Блонделем залежно від кількості партій та їх положення у партійній системі: двопартійні; трипартійні; багатопартійні з

домінуючою партією; багатопартійні без домінуючої партії. Типологія партійних систем за Г. Алмондом та Дж. Пауеллом: змагальні партійні системи та неконкурентні авторитарні системи.

Порівняльний аналіз ефективності одно-, дво- та багатопартійної систем. Однопартійні системи: тоталітарна, авторитарна, догматична та гегемоністська. Двопартійні системи: американська та британська двопартійність, технічна та метафізична двопартійність; досконала та модифікована двопартійність; природна та штучна двопартійність. Багатопартійні системи: система поляризованого плюралізму; система обмеженого (поміркованого) плюралізму; система домінуючої партії; атомізована (мультипартійна) система.

Змістовний модуль 4. Політичні процеси, представництво інтересів та політична культура як об'єкти порівняльного дослідження.

Тема 18. Порівняльний аналіз сучасних виборчих систем.

Електоральна компаративістика, місце електоральної компаративістики в порівняльній політології. Поняття виборчої системи. Електоральний (виборчий) процес як суттєва частина демократичного процесу. Вивчення виборчих систем і виборчих процесів як один із пріоритетних напрямків сучасної порівняльної політології. Основні групи порівняльних досліджень виборчих систем і процесів: соціологічні, інституційні та дослідження з позиції теорії раціонального вибору.

Основні типи виборчих систем: плюральна, мажоритарна, пропорційна, змішана виборчі системи. Порівняльний аналіз основних різновидів мажоритарної системи: голосування в два тури і з альтернативним голосом. Порівняльний аналіз основних різновидів пропорційної системи: розподіл місць по найбільшому залишку і за найвищим середнім. Порівняльний аналіз основних різновидів змішаної системи: паралельні змішані і пов'язані змішані. Вимір виборчих систем, виборець та виборча система, партії та виборчі системи, «закони Дюверже». Переваги і недоліки кожного типу виборчих систем. Становлення та трансформація виборчої системи України.

Критерії оцінки ефективності різних типів виборчих систем: критерії забезпечення представництва та рівня пропорційності / диспропорційності; теорія Е. Рейнольдса і Б. Рейнлі; теорія Т. Кіс; теорія І. Кресіної і О. Ярош; теорія К. Ерроу; теорія О. Мостіпана.

Тема 19. Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.

Функція артикуляції інтересів в політичній системі суспільства і групи інтересів. Групи інтересів як агенти публічної політики. Діяльність соціальних та політичних груп в забезпеченні інтересів. Особистісна артикуляція інтересів. Інституційна артикуляція інтересів. Структури, які здійснюють артикуляцію інтересів в окремих сучасних державах. Зміна домінуючої структури артикуляція інтересів як рух в напрямку демократії.

Моделі групової політики: порівняльний аспект. Плюралістична модель захисту інтересів. Корпоратизм як спосіб (модель) урівноваження і захисту інтересів. Патронажно-клієнтельна модель групової політики.

Специфічні способи представництва інтересів. Базові моделі політичного представництва: електоральна і функціональна. Лобізм і його форми в різних політичних режимах. Правове регулювання лобізму і протидія лобізму. Специфічні аспекти організації інтересів і діяльності політичних груп інтересів у Європі, Північній Америці, Японії і Україні.

Тема 20. Порівняльний аналіз політичної культури.

Політична культура як базис політичної системи. Політична культура як аналітична категорія. Концепція політичної культури Г. Алмонда і С. Верби та її розвиток в сучасній порівняльній політології. Когнітивні, афективні та оціночні орієнтації на політичну систему та процес. Психологічний, комплексний, об'єктивістський та евристичний концептуальні підходи до вивчення політичної культури. Компоненти політичної культури: політичні цінності, норми і способи поведінки. Співвідношення між цінностями та нормами. Співвідношення понять «політична культура», «політична свідомість», «політична поведінка», «функціонування політичних інститутів».

Індикатори політичної культури на рівні політичної системи (почуття національної ідентичності; легітимність уряду), на рівні політичного процесу (моделі легітимної політичної поведінки; моделі нелегітимної поведінки; думки людей про інші групи і самих себе як представників тієї чи іншої групи), на рівні політичного режиму (орієнтації на ті чи інші політичні цінності, політична мова, консенсусні і конфліктні політичні культури) за Г. Алмондом і Дж. Пауеллом. Консоціативна демократія (А. Лейпхарт): досвід Нідерландів, Бельгії, Швейцарії та Австрії.

Порівняльне дослідження політичних субкультур. Поперечні та кумулятивні культурні розломи (Г. Алмонд і Дж. Пауелл). Вертикальні і горизонтальні політичні субкультури.

Тема 21. Порівняльний аналіз політичної модернізації.

Історія розвитку теорії модернізації. Етапи розвитку досліджень політичної модернізації (Л. Пай, У. Росту, С. Гантінгтон, Д. Лернер, Ф. Рігс, К. Дойч та ін.). Акторна, структуралістська, фігураційна моделі політичної модернізації. Моделі політичної модернізації суспільств: органічні та неорганічні, стихійні та цілеспрямовані. Типи політичної модернізації: «органічна» або «первинна», «неорганічна», «вторинна», «відображена» або «модернізація навздогін»; ендегенна, ендегенно-екзогенна, екзогенна.

Зміст політичної модернізації: раціоналізація влади, диференціація політичних функцій і структур, централізація влади, розвиток політичної участі. Стадії процесу модернізації (С. Блек). Порівняльний аналіз традиційного і сучасного: індекси і рівні. Основні проблеми політичної модернізації: ідентифікація, легітимність, участь. Способи регулювання криз модернізації. Реформи як спосіб політичної модернізації. Революції як спосіб політичної модернізації.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Загальні положення

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, законодавчими актами, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з відповідної теми та здійснювати її в певній послідовності. У процесі самостійної підготовки до практичних занять здобувачу спочатку рекомендується з'ясувати тему і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми, всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття. Корисно до кожного питання практичного заняття складати розгорнуті плани відповіді. Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені під кожним планом заняття.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі. Для відповідей на практичних заняттях здобувачам рекомендується готувати дидактичні матеріали, використовувати дошку з крейдою, різні технічні засоби та технології (ПК, мультимедіа презентації та відеоматеріали, мережу Internet).

На практичному занятті здобувачі мають можливість виступати з будь-якого питання, при цьому можна зачитувати окремі висловлювання, цитати, цифри з конспектів. При обговоренні того чи іншого питання здобувач повинен чітко формулювати основні теоретичні положення теми, обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження, давати повну і стисло відповідь на поставлене запитання, робити висновки, доповнювати доповідача тощо. Під час відповіді на питання з певних тем практичного заняття здобувач повинен обов'язково посилатися на статті нормативно-правових документів.

В ході дискусії на занятті здобувач має можливість не лише розширити свої знання, але й перевірити, уточнити, закріпити те, що він вивчив під час самостійної роботи. Приймаючи участь у практичному занятті, доцільно під час виступів інших здобувачів робити відповідні помітки в конспекті щодо найбільш цікавих питань.

Плідна та активна робота на практичному занятті значно підвищує ефективність опанування матеріалу та в подальшому заощаджує час на його повторення. На практичних заняттях здобувачі вчаться застосовувати теоретичні знання для проведення прикладних досліджень політичних явищ і процесів.

Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
Модуль 1. Порівняльна політологія			
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади порівняльної політології.</i>			
1	Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.	2	
2	Тема 2. Становлення і розвиток порівняльної політології.	4	
3	Тема 3. Методологія і методи порівняльної політології.	2	1
4	Тема 4. Теорія раціонального вибору, неоінституціоналізм та політика.	2	1
5	Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія.	2	
<i>Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем і політичних режимів.</i>			
6	Тема 6. Порівняльне дослідження політичних систем.	2	
7	Тема 7. Порівняльний аналіз сучасних політичних режимів.	2	
8	Тема 8. Демократія як об'єкт порівняльного вивчення.	4	
9	Тема 9. Теоретичні та емпіричні підходи до вимірювання демократії.	2	
10	Тема 10. Порівняльний аналіз форм державного устрою.	2	
11	Тема 11. Порівняльний аналіз форм державного правління.	2	
<i>Змістовний модуль 3. Інституційні змінні порівняльного аналізу.</i>			
12	Тема 12. Інститут глави держави: порівняльний аналіз.	4	
13	Тема 13. Порівняльний парламентаризм.	4	1
14	Тема 14. Уряд (виконавча влада) як політичний інститут у порівняльному вимірі.	4	1
15	Тема 15. Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.	2	
16	Тема 16. Порівняльний аналіз публічної політики.	2	
17	Тема 17. Порівняльний аналіз партійних систем.	2	
<i>Змістовний модуль 4. Політичні процеси, представництво інтересів та політична культура як об'єкти порівняльного дослідження.</i>			
18	Тема 18. Порівняльний аналіз сучасних виборчих системи.	2	

19	Тема 19. Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.	2	
20	Тема 20. Порівняльний аналіз політичної культури.	2	
21	Тема 21. Порівняльний аналіз політичної модернізації.	2	
	Усього:	52	4

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади порівняльної політології.

Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна.

План:

1. Ознаки порівняльної політології як самостійної політологічної субдисципліни.
2. Об'єкт і предмет порівняльної політології.
3. Категоріальний апарат сучасної порівняльної політології.
4. Порівняльна політологія в системі політологічних дисциплін.

Контрольні запитання і завдання:

1. Що Ви розумієте під порівняльною політологією?
2. Яким чином співвідносяться поняття «порівняльна політологія», «політична компаративістика», «компаративістика», «порівняльні політичні дослідження»?
3. Обґрунтуйте характер порівняльної політології.
4. Розкрийте зміст об'єкта порівняльної політології.
5. Що входить у предмет порівняльної політології?
6. Чи включає предмет порівняльної політології проблематику світового політичного розвитку?
7. Назвіть основні наукові категорії, якими оперує сучасна порівняльна політологія. Надайте їх визначення.
8. Вкажіть місце і роль порівняльної політології серед інших соціальних і гуманітарних наук?
9. Яким чином співвідносяться порівняльна політологія, теорія політики і політична філософія?
10. Визначте прикладне значення порівняльної політології.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>

4. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>

Допоміжна

1. Кобильник В. В. Компаративістика як галузь політичної науки: історія та сучасність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 1(119). С. 110–113.
2. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

Тема 2. Становлення і розвиток порівняльної політології.

План:

І заняття (2 години)

1. Основні етапи становлення порівняльної політології як науки: загальна характеристика.
2. Становлення порівняльної політології як самостійної галузі знання про політику і політичне життя суспільства (друга половина ХІХ сторіччя).
3. Становлення порівняльної політології як окремої галузі знання (друга половина ХІХ сторіччя).
4. Особливості «традиційної» порівняльної політології (перша половина ХХ сторіччя).

II заняття (2 години)

1. Характерні особливості «нової» порівняльної політології (50-70 рр. ХХ століття).
2. Сучасна плюралістична порівняльна політологія.
3. Стан порівняльних політологічних досліджень в сучасній Україні.

Контрольні запитання і завдання:

1. Назвіть основні етапи становлення порівняльної політології як науки.
2. Який внесок у формування порівняльної політології як наукової дисципліни (друга пол. ХІХ ст.) зробили представники інших наук? Назвіть найважливіші політологічні теорії і концепції.
3. Дайте визначення інституціоналізму і біхевіоралізма.
4. Вкажіть історичні переваги біхевіоралізма по порівняно зі «старим» інституціоналізмом.
5. Які методологічні положення були розроблені учасниками семінару в м. Еванстоні (1952 р.)?
6. Які чинники сприяли активному розвитку порівняльної політології з початку 50-х років ХХ століття.
7. Яким чином теорія модернізації вплинула на розвиток компаративістики після Другої світової війни?
8. Назвіть найважливіші політологічні теорії і концепції, розроблені в післявоєнні десятиліття.

9. Які основні тенденції, що характеризують процес методологічної трансформації порівняльної політології на четвертому етапі її розвитку, визначили науковці? Дайте свою позицію.
10. Назвіть основні напрямки сучасної порівняльної політології.
11. Схарактеризуйте вітчизняну школу порівняльної політології.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
4. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
5. Сморгунів Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3–17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/9642>
2. Кобильник В. В. Компаративістика як галузь політичної науки: історія та сучасність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 1(119). С. 110–113.
3. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття : навч. посіб. Львів. 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf

Тема 3. Методологія і методи порівняльної політології.

План:

1. Порівняння як метод аналізу.
2. Методологічні проблеми порівняння:
3. Види (методи) порівняльних досліджень:
4. Види змінних.

Контрольні запитання і завдання:

1. Яким чином співвідносяться порівняльна методологія і порівняльний метод?
2. Обґрунтуйте значення порівняльного методу.
3. Що є відмінною рисою порівняння в політиці і політології?
4. У чому полягає значення порівняльного методу?

5. Чому політологи не можуть використовувати експеримент в макрополітиці?
6. У чому виявляється проблема «занадто багато змінних – надто мало випадків»?
7. У яких випадках використовується порівняльно-орієнтоване дослідження випадку («case-study»)?
8. За яких обставин використовується крос-національний вид порівняльного дослідження?
9. У чому полягає стратегія крос-темпорального виду порівняльного дослідження.
10. Назвіть та охарактеризуйте види змінних: залежна, незалежна, втручається.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
4. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3–17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/9642>
2. Мангейм Дж. Б., Рич Р. К. Политология: Методы исследования. Москва : Издательство «Весь Мир», 1997. 544 с. URL: <http://grachev62.narod.ru/Mr/>

Тема 4. Теорія раціонального вибору, неоінституціоналізм та політика.

План:

1. Особливості теорії раціонального вибору.
2. Основні напрями сучасного неоінституціоналізму.
3. Основні принципи сучасного неоінституціоналізму.
4. Напрями теорії раціональної дії.
5. Ігрові моделі.

Контрольні запитання і завдання:

1. Розкрийте сутність застосування теорії раціонального вибору в порівняльній політології.
2. У чому відмінність між теорією раціонального вибору та біхевіоралізмом, структурним функціоналізмом, марксизмом, «старим» інституціоналізмом?
3. Вкажіть особливість принципу методологічного індивідуалізму.
4. Схарактеризуйте принцип обмеженої раціональності.
5. Вкажіть особливість застосування у неоінституційному підході принципу максимізації корисності.
6. Проаналізуйте теорію опортуністичної поведінки О. Уільямса.
7. Розкрийте сутність теорії трансакційних видатків.
8. Розкрийте сутність теорії «неможливості Ерроу».
9. Вкажіть особливість принципу «медіанного виборця»?
10. Схарактеризуйте теорію ігор.
11. Назвіть та охарактеризуйте ігрові моделі.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
2. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття : навч. посіб. Львів. 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf

Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія.

План:

1. Основні положення теорії політичних мереж.
2. Сутність поняття політичної мережі.
3. Типи політичних мереж.
4. Порівняльне вивчення політичних мереж.
5. Ефективність політичних мереж.

Контрольні запитання і завдання:

1. Вкажіть основні переваги і проаналізуйте основні напрями конфігуративного підходу щодо дослідження політичних мереж.
2. Вкажіть у чому полягає сутність конструктивістського підходу щодо дослідження політичних мереж.
3. Вкажіть особливості описово-аналітичного підходу щодо дослідження політичних мереж.
4. Вкажіть особливості змістовно-аналітичний підходу щодо дослідження політичних мереж.
5. Проаналізуйте основні наукові підходи щодо визначення сутності поняття «політична мережа». Яке, на Ваш погляд, є найбільш вживаним.
6. Розкрийте сутність концепції політичних мереж, розроблену представниками англосаксонської школи (Р. Редис, Д. Марш).
7. Розкрийте сутність концепції про мережу в політиці, розроблену представниками німецької школи (Т. Берцель).
8. Назвіть та охарактеризуйте типи політичних мереж запропоновані Х. Крісі.
9. Назвіть та охарактеризуйте типи політичних мереж запропоновані Р. Родесом.
10. Розкрийте сутність елементів політичних мереж (членство, структура, продуктивність, зміни), які виокремлені П. Джоном і А. Коулом у якості залежних змінних.
11. Які незалежні змінні використовують П. Джон і А. Коул для порівняльного дослідження.

Рекомендована література:

Базова

1. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Богуславська К. Мережевий підхід: причини виникнення, напрями дослідження мереж та їх типологізація. *Наукові записки*. Інституту політич. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2006. Вип. 32. С. 402–414.
2. Ткаченко А. В. Теоретико-концептуальний аналіз поняття «політичної мережі». *Наукові праці*. Чорноморський держ. універ. імені Петра Могили. 2011. Т. 162, Вип. 150. С. 69–72.

Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем і політичних режимів.

Тема 6. Порівняльне дослідження політичних систем.

План:

1. Політична система як об'єкт порівняльного вивчення.
2. Моделі політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд, Р. Даль.).

3. Типологія політичних систем (Г. Алмонда, Г. Алмонда і Б. Пауелла, Р. Даля, А. Лейпхарта, Ж. Блонделя).
4. Закономірності функціонування політичної системи.

Контрольні запитання і завдання:

1. Розкрийте зміст поняття «політична система».
2. Назвіть моделі політичної системи.
3. Назвіть та охарактеризуйте цикли моделі політичної системи.
4. Які елементи використовуються для порівняльного аналізу політичних систем?
5. Назвіть типи політичної системи за критеріями класифікації.
6. Який тип сучасних політичних систем є більш стійким і життєздатним? Аргументуйте свою позицію.
7. За яких умов політична система вважається ефективною?
8. Чи може гарантуватися стабільність у рамках демократичної політичної системи?
9. Розкрийте сутність факторів, що впливають на політичну систему.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Сморгунув Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Гелей С., Рутар. С. Д. Політико-правові системи світу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.
2. Мадіссон В. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С., Пархоменко Н. В. Політична система сучасного суспільства : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2015. 229 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223_Maddison_NP.pdf

3. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
4. Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи : монографія / Скрипнюк О. В., Василевич Г. О., Архоменко Н. М. та ін. ; передм. Ю. С. Шемшученка та Г. О. Василевича. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с.
5. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.

Тема 7. Порівняльний аналіз сучасних політичних режимів.

План:

1. Сутнісні ознаки політичного режиму.
2. Типологія політичних режимів в порівняльній політології.
3. Різновиди недемократичних режимів і їх порівняльна характеристика.
4. Класифікація демократичних режимів.
5. Типологізація перехідних політичних режимів.
6. Політичний режим сучасної України.

Контрольні запитання і завдання:

1. Дайте визначення поняття «політичний режим».
2. Визначте сутність політичного режиму.
3. Розкрийте сутнісні параметри типологізацій політичних режимів сучасності у доробках Е. Шілза, Р. Даля, Х. Лінца, С. Хантінгтона, В. Якушика.
4. Як класифікує демократичні режими А. Лейпхарт?
5. Назвіть та охарактеризуйте сучасні типи політичних режимів.
6. Вкажіть межі застосування кількісного аналізу для вивчення політичних режимів.
7. Системно окресліть спільні та відмінні риси демократичного, авторитарного і тоталітарного політичних режимів.
8. Вкажіть за яких причин та в яких умовах формується тоталітаризм? Чи може сучасна демократична держава трансформуватись у тоталітарну?
9. У чому полягає відмінність однопартійного режиму від режиму з домінуючою партією?
10. Вкажіть різницю між гібридним, змішаним та проміжним політичними режимами.
11. Яким, на Вашу думку, є політичний режим сучасної України? Обґрунтуйте свою позицію.

Рекомендована література:

Базова

1. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
2. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>

3. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.book2.org/book/3239693/c11f4d>
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
7. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
8. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. Москва : Аспект Пресс, 1997. 288 с. URL: <https://www.klex.ru/o89>
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
4. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття : навч. посіб. Львів. 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf
5. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.

Тема 8. Демократія як об'єкт порівняльного вивчення.

План:

І заняття (2 години)

1. Лібералізм – ідейна основа сучасної демократії.
2. Критерії сучасної ліберальної демократії.
3. Умови демократії.
4. Сучасна демократія: сутність особливості.
5. Типології демократії.

II заняття (2 години)

1. Моделі демократії Д. Хелда.
2. Хвилі демократизації.
3. Консолідація демократії: суть, проблеми, форми.
4. Проблема інституалізації демократичного транзиту і типології перехідних політичних систем.

Контрольні запитання і завдання:

1. Визначте критерії співмірності демократії і лібералізму.
2. Розкрийте сутність ліберальної демократії.
3. Назвіть та охарактеризуйте умови демократії.
4. Назвіть та коротко охарактеризуйте типи демократії.
5. Назвіть та коротко охарактеризуйте моделі демократії Д. Хелда.
6. Визначте критерії співмірності термінів демократія і демократизація.
7. Проаналізуйте хвилі демократизації за С. Хантінгтоном.
8. Що є відмінною рисою сучасної демократичної хвилі порівняно з попередніми хвилями демократичного процесу?
9. Назвіть і охарактеризуйте фази і етапи демократичного транзиту.
10. З'ясуйте результати демократичного транзиту в країнах Центральної і Східної Європи.

Рекомендована література:

Базова

1. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
2. Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/polit_transform.pdf
3. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
4. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
5. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
6. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
7. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Визначення і вимірювання демократії / ред. Д. Бітема ; пер. з англ. Г. Хомочко. Львів : Літопис, 2005. 318 с.
2. Гедікова Н. П. Європейський та український лібералізм: теорія і практика : навч. посіб. Одеса : ВМВ, 2013. 284 с.
3. Демократія : антологія / упоряд. О. Проценко. Київ : Смолоскип, 2005. XXVIII+1108 с.
4. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. Москва : Аспект Пресс, 1997. 288 с. URL: <https://www.klex.ru/o89>

5. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
7. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття : навч. посіб. Львів. 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf
8. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек : пер. с англ. М. Б. Левина. Москва : ООО «Издательство АСТ : ЗАО НПП «Ермак», 2004. 588 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/politologiya/fukuyama=the_end_of_history&the_last_man=ann.htm
9. Хантингтон С. Третья волна: Демократизация в конце ХХ века : пер. с англ. Л. Ю. Пантиной. Москва : РОССПЭН, 2003. 365 с. URL: <https://studfile.net/preview/3829746/>
10. Хелд Д. Модели демократии : пер. с англ. М. Рудакова. 3-е изд. Москва : ИД Дело РАНХиГС, 2014. 544 с.

Тема 9. Теоретичні та емпіричні підходи до вимірювання демократії.

План:

1. Теоретичні підходи до вимірювання демократії
2. Періоди розвитку демократичних індексів:
3. Індекси демократії.
4. «Рейтинг демократії» як інструмент порівняльного аналізу якості демократії у світі.
5. Порівняльний емпіричний аналіз стану політичних прав і громадянських свобод в світі.

Контрольні запитання і завдання:

1. Назвіть теорії і методології вимірювання політичного режиму.
2. Назвіть та охарактеризуйте логічні періоди у розвитку демократичних індексів.
3. Розкрийте сутність індексів політичної демократії Ф. Катрайта.
4. Розкрийте сутність індексів демократичної дії Д. Нейбауера.
5. Розкрийте сутність індексів демократизації Т. Ванханена.
6. Розкрийте сутність змінних політична участь і політична конкуренція в індексі демократизації Т. Ванханена?
7. Схарактеризуйте індекс політичної демократії К. Боллена, і його політичні наслідки.
8. Поясніть сутність категорії Е. Мюллера «інавгурація демократії».
9. Розкрийте сутність демократичного аудиту, поясніть процедуру його здійснення.
10. Схарактеризуйте проект «Політичний атлас сучасності».
11. У чому полягає відмінність між Шведським демократичним аудитом і демократичним аудитом Великобританії?

12. Сформулюйте теоретико-методологічні атрибути дослідження якості демократії в проекті «Рейтинг демократії».

Рекомендована література:

Базова

1. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
2. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
3. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Андрійчук Т. Вимірювання демократії: теоретичні та емпіричні підходи. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 3–11.
2. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.
3. Визначення і вимірювання демократії / ред. Д. Бітема ; пер. з англ. Г. Хомочко. Львів : Літопис, 2005. 318 с.
4. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. Москва : Аспект Пресс, 1997. 288 с. URL: <https://www.klex.ru/o89>
5. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
6. Палас Н. Индексы демократизации Т. Ванханена та організації "Freedom House" як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці XIX – початку ХХІ ст. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2010. № 22. С. 117–123. URL: <http://ena.lp.edu.ua/xmlui/handle/ntb/6772>
7. Шведа Ю. Індикатори демократизації Тату Ванханена. *Вибори та демократія*. 2009. № 4 (22). С. 44–52.

Тема 10. Порівняльний аналіз форм державного устрою.

План:

1. Порівняльна характеристика форм державного устрою.
2. Сучасні тенденції розвитку унітарних держав.
3. Сучасні тенденції розвитку федеративних держав.

Контрольні запитання і завдання:

1. Розкрийте сутність понять «форма держави» і «форма державного устрою».
2. Вкажіть основні ознаки унітарної держави.
3. Вкажіть основні ознаки федеративної держави.
4. Розкрийте зміст поняття «конфедерація».
5. Вкажіть ознаки конфедерації.
6. Чим відрізняються унітарна, федеративна і конфедеративний політичні державні утворення?

7. Охарактеризуйте централізовані та децентралізовані унітарні держави.
8. Вкажіть характерні ознаки та види автономії.
9. Вкажіть ознаки за якими класифікуються федеративні держави.
10. Чим відрізняється територіальна федерація від національної федерації?
11. Назвіть та охарактеризуйте форми федералізму.

Рекомендована література:

Базова

1. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
2. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
3. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
4. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
6. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
2. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.
3. Уоттс Р. Л. Федеративні системи : пер. з англ. Р. Ткачук. Харків : Центр Освітніх Ініціатив, 2002. 192 с.

Тема 11. Порівняльний аналіз форм державного правління.

План:

1. Поняття і типологія форм державного правління.
2. Переваги і недоліки різних форм правління. Гіпотеза Х. Лінца.
3. Поняття та ознаки монархії.
4. Монархічні форми державного правління.
5. Поняття та ознаки республіки.
6. Республіканські форми державного правління.

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте необмежену монархічну форму правління.
2. Вкажіть та охарактеризуйте різновиди обмеженої (конституційної) монархічної форми правління.

3. Охарактеризуйте президентську республіку.
4. Охарактеризуйте парламентарну республіку.
5. Охарактеризуйте змішану республіку.
6. Чим відрізняється монархічна форма правління від республіканської форми правління?
7. Чи узгоджуються принципи демократії з монархічною формою правління?
8. Вкажіть за якою формою правління функції глави держави обмежені та відокремлені від функцій глави уряду.
9. У яких умовах переважно встановлюється президентська республіка?
10. Вкажіть за якою формою правління прийняття рішень здійснюється одноособово або колегіально.

Рекомендована література:

Базова

1. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
2. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
3. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
4. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
5. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України*. 2014. № 8. С. 27–38.
2. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с. (Серія «Монограф»).
3. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.
4. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
5. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків: Право, 2011. 768 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/200/1-20.pdf>
6. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>

7. Сухонос В. В. *Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти* : монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1» ТОВ, 2010. 368 с.

Змістовний модуль 3. Інституційні змінні порівняльного аналізу.

Тема 12. Інститут глави держави: порівняльний аналіз.

План:

I заняття (2 години)

1. Місце і роль глави держави у державному механізмі влади.
2. Вступ на посаду, процедура заміщення глави держави у монархічних політичних системах.
3. Позиція глави держави в конституційних монархіях Європи: Великобританія, Швеція, Данія, Бельгія, Іспанія, Нідерланди.
4. Монархічне правління в карликових державах Європи: Люксембург, Ліхтенштейн, Монако.

II заняття (2 години)

1. Вибори та заміщення глави держави у республіканських моделях.
2. Обсяг повноважень президента США.
3. Характеристика посади президента в напівпрезидентських республіках: Фінляндія, Франція та Португалія.
4. Особливості посади президента в парламентських республіках.
5. Інститут президентства в Україні: становлення та трансформація.

Контрольні запитання і завдання:

1. Яке місце займає глава держави у системі органів державної влади? Аргументуйте свою відповідь.
2. У яких державах існує колегіальний глава держави? Аргументуйте свою відповідь.
3. Назвіть і охарактеризуйте відмінність сеньйоратного і майоратного спадкування та спадкування за правом первородства.
4. У яких випадках можуть проводитися вибори монарха? Аргументуйте свою відповідь.
5. Назвіть і охарактеризуйте способи обрання президента держави.
6. Назвіть можливості та процедурні вимоги щодо дострокового припинення повноважень президента.
7. Яким чином та за яких підстав в зарубіжних країнах відбувається процедура імпичменту?
8. Визначте обсяг повноважень президента як глави держави.
9. Назвіть та охарактеризуйте основні види конституційного права вето глави держави.
10. Які види відповідальності конституційно встановлено для глави держави в країнах з різними формами правління? Аргументуйте свою відповідь.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
3. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.book2.org/book/3239693/c11f4d>
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
7. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 387 с.
2. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с. (Серія «Монограф»).
3. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків: Право, 2011. 768 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/200/1-20.pdf>
4. Сухонос В. В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти : монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1» ТОВ, 2010. 368 с.

Тема 13. Порівняльний парламентаризм.

План:

I заняття (2 години)

1. Місце і роль парламенту в системі поділу влади.
2. Компетенція та функції парламенту
3. Порядок формування парламенту і строк його повноважень.

II заняття (2 години)

1. Внутрішня організація палат парламентів.
2. Кількісний склад та якісний склад парламентів.

3. Конституційно-правове положення парламентарія.
4. Фактори забезпечення урядової стабільності.

Контрольні запитання і завдання:

1. Яке місце займає парламент в системі поділу влади?
2. Вкажіть загальну компетенцію парламенту.
3. Яка із функцій парламенту є визначальною?
4. Що таке «монокамеральний» парламент?
5. Що таке «бікамеральний» парламент?
6. Вкажіть основні способи формування парламентів.
7. Вкажіть порядок формування верховної палати у двопалатному парламенті.
8. Вкажіть порядок формування нижньої палати у двопалатному парламенті.
9. Вкажіть порядок формування однопалатного парламенту.
10. Назвіть внутрішні структурні елементи парламенту.
11. Чим відрізняються постійні комітети від тимчасових комітетів парламенту?

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
3. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
7. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Лясковец О. В. Парламент – орган народного представництва в зарубіжних країнах. *Право і суспільство*. 2015. № 4. С. 13–17.
2. Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 387 с.

3. Музиченко Г. В., Хайкл О. О. Жінки та чоловіки в європейських парламентах : інформаційний довідник. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2015. 79 с.
4. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи : монографія. Львів : ПАІС, 2014. 352 с.
5. Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська та ін. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
6. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. 488 с.
7. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
8. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>
9. Сурай І. Г., Гончар В. В. Сутнісні ознаки сучасного парламентаризму. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1. С. 119–124.

Тема 14. Уряд (виконавча влада) як політичний інститут у порівняльному вимірі.

План:

I заняття (2 години)

1. Місце і роль уряду в системі органів державної влади.
2. Порядок формування урядів у сучасних державах. Типологізація урядів.
3. Внутрішня структура і склад урядів.

II заняття (2 години)

1. Компетенція уряду.
2. Конституційно-правова відповідальність уряду.
3. Оцінка стабільності уряду.

Контрольні запитання і завдання:

1. Вкажіть місце уряду в системі органів державної влади.
2. Хто може очолювати уряд в державі?
3. Охарактеризуйте парламентську модель формальної процедури створення уряду.
4. Охарактеризуйте позапарламентську модель формальної процедури створення уряду.
5. Які існують правові обмежувачі влади уряду?
6. Які основні типи і функції виконавчих органів влади в сучасних політичних системах?
7. Охарактеризуйте статус глави уряду.

8. Хто входить до складу уряду?
9. Які Ви знаєте основні функції уряду?
10. Назвіть основні повноваження уряду.
11. Назвіть та охарактеризуйте види відповідальності уряду.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
3. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.book2.org/book/3239693/c11f4d>
4. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
6. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
7. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 387 с.
2. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди та урядові кабінети в парламентських демократіях: місце в системі агентських відносин делегування повноважень та відповідальності. *Гілея: науковий вісник* Процюк І. В. Законодавча влада у парламентській республіці. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 27. С. 22–38.
3. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
4. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>

5. Шаповал В. М. Виконавча влада (теоретичний і конституційний аспекти). Київ : Москаленко О. М., 2016. 82 с. URL: <https://www.slideshare.net/CentrePravo/ss-70294103>

Тема 15. Порівняльне вивчення місцевого самоврядування.

План:

1. Поняття та суб'єкти місцевого самоврядування.
2. Основні системи організації публічної влади на місцях.
3. Структура та порядок формування органів місцевого самоврядування.
4. Компетенція органів місцевого самоврядування.

Контрольні запитання і завдання:

1. Дайте поняття «місцеве самоврядування».
2. Які Ви знаєте суб'єкти місцевого самоврядування?
3. Назвіть органи представницької демократії.
4. Які Ви знаєте системи місцевого самоврядування?
5. Визначте переваги і недоліки англосаксонської (англо-американської) системи.
6. Визначте переваги і недоліки романо-германської (континентально-європейської) системи.
7. З'ясуйте особливості змішаної (іберійської) системи.
8. Визначте порядок надання повноважень місцевим органам.
9. Назвіть основні повноваження органів місцевого самоврядування?
10. Які Ви знаєте форми адміністративного контролю?

Рекомендована література:

Базова

1. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.book2.org/book/3239693/c11f4d>

Допоміжна

1. Гулак Л. С. Сучасні моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. Порівняльно-аналітичне право. 2014. Т. 1. С. 14–16. URL: <http://www.pap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/24>
2. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія. Київ : КНТ, 2014. 414 с.
3. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 1 (44). С. 283–289. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/5/03.pdf>
4. Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико-правовий та порівняльний аналіз : монографія. Харків : Право, 2014. 192 с. URL: <https://dbms.institute/wp-content/uploads/2018/10/.pdf>

5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

Тема 16. Порівняльний аналіз публічної політики.

План:

1. Публічна політика як предмет порівняльного аналізу.
2. Типології публічної політики.
3. Актори публічної політики.

Контрольні запитання і завдання:

1. Як пояснюють різні дослідники поняття «публічна політика».
2. Які критерії публічної політики Г. Алмонд і Дж. Пауелл поклали в основу класифікації типів держав?
3. Які критерії запропонував Н. Боббіо для класифікації типів держав?
4. Назвіть та охарактеризуйте типи публічної політики.
5. Яка з типологій публічної політики побудована на основі порівняння різних демократичних країн, розподілених за типами демократій А. Лейпхартом?
6. Розкрийте зміст категорії «публічний актор».
7. Вкажіть традиційні і нові типи акторів публічної політики.
8. Які чинники вплинули на появу нових форм участі та нового типу акторів публічної політики?
9. Розкрийте сутність поняття «протестна публічна політика».
10. Яку роль відіграють в політичній системі суспільства політичні символи?
11. Як сучасна держава здійснює символічну функцію?

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауелл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
3. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики : пер. з англ. О. Дем'янчук. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 549 с.
2. Публічна політика : навч. посіб. / Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.

3. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія. Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.

Тема 17. Порівняльний аналіз партійних систем.

План:

1. Фактори впливу на формування і розвиток партійних систем (теорія М. Ліпсета і С. Роккана).
2. Типології та типи партійних систем за М. Дюверже, Дж. Сарторі, А. Сайроффом, Ж. Блонделем, Г. Алмондом та Дж. Пауеллом.
3. Порівняльний аналіз ефективності одно-, дво- та багатопартійної систем.

Контрольні запитання і завдання:

1. З'ясуйте характер та межі взаємовпливу форми правління та партійної системи.
2. Назвіть фактори які впливають на формування і розвиток партійних систем.
3. Розкрийте основні чинники, які впливають на тип партійної системи.
4. Чому класифікація партійних систем за М. Дюверже є недосконалою?
5. Які критерії покладено в основу класифікації партійних систем Дж. Сарторі?
6. Визначить особливість типології партійних систем Ж. Блонделя.
7. Які критерії покладено в основу класифікації партійних систем А. Сайроффа?
8. У чому полягає уточнення «закона Дюверже» Дж. Сарторі?
9. Які типи партійних систем виділили Г. Алмонд та Дж. Пауелл?
10. Який, на Вашу думку, тип партійної системи (одно-, дво- та багатопартійної) можна визначити найбільш ефективною? Аргументуйте своє твердження.
11. До якого типу партійної системи можна віднести партійну систему України?

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
4. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
5. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>

6. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с
7. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Дюверже М. Политические партии : пер. с фр. Л. А. Зиминой. Москва : Акад. проект, 2000. 558 с. URL: http://read.virmk.ru/d/duverge/duv_ogl.htm
2. Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення. *Політичний менеджмент*. 2013. № 59. С. 60–69.
3. Мадіссон В. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С., Пархоменко Н. В. Політична система сучасного суспільства : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2015. 229 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223_Maddison_NP.pdf
4. Монолатій І. С. Теорія політичних партій та партійних систем : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Політологія». Івано-Франківськ : Плай, 2011. 80 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
6. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>

Змістовний модуль 4. Політичні процеси, представництво інтересів та політична культура як об'єкти порівняльного дослідження.

Тема 18. Порівняльний аналіз сучасних виборчих системи.

План:

1. Місце електоральної компаративістики в порівняльній політології.
2. Сучасні виборчі системи.
3. Критерії оцінки ефективності виборчих систем.

Контрольні запитання і завдання:

1. Якими причинами обумовлено інтерес дослідників-компаративістів до порівняльного вивчення сучасних виборчих систем?
2. Назвіть типи виборчих систем.
3. Назвіть та охарактеризуйте різновиди мажоритарної виборчої системи.
4. Назвіть та охарактеризуйте різновиди пропорційної виборчої системи.
5. Назвіть та охарактеризуйте різновиди змішаної виборчої системи.
6. Яка виборча система застосовується в Україні?
7. Вкажіть за яких умов проводиться другий тур голосування за правилом абсолютної більшості.

8. Як виборчі системи впливають на електоральну поведінку виборців, стратегію і тактику кандидатів і політичних партій?
9. Як виборчі системи впливають на пропорційність / диспропорційність у розподілі голосів на виборах і розподілі місць в парламенті?
10. Як впливає мажоритарна система на партійну систему?

Рекомендована література:

Базова

1. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
2. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
3. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
4. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
5. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

1. Климкова І. І., Остапенко М. А. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. Київ : Персонал, 2011. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/vib_vibsys.pdf
2. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
3. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>

Тема 19. Порівняльний аналіз артикуляції інтересів і групи інтересів.

План:

1. Групи інтересів як агенти публічної політики.
2. Моделі групової політики.
3. Способи представництва політичних інтересів.

Контрольні запитання і завдання:

1. Що Ви розумієте під групою інтересів?
2. Яка роль артикуляції інтересів у функціонуванні політичної системи і яким чином вона здійснюється?

3. Чи можна розглядати зміну домінуючої структури артикуляція інтересів як рух в напрямку демократії?
4. Які існують типології груп інтересів?
5. Які існують канали впливу груп інтересів на центри прийняття політичних рішень?
6. За яких обставин група інтересів перетворюється в групу тиску?
7. Назвіть легітимні засоби впливу на владу.
8. Назвіть насильницькі канали впливу на владу.
9. Вкажіть основну мету діяльності соціальних груп в забезпеченні інтересів.
10. Назвіть основну мету діяльності політичних груп в забезпеченні інтересів.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
4. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>

Допоміжна

1. Балабаєва З. Діалог держави і груп інтересів: теорія і практика в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 3–7.
2. Колісніченко А. І. Лобізм у політичному процесі. *Наукові праці*. 2016. Вип. 272. Т. 284. С. 54–57.
3. Колісніченко А. І. Лобізм у політичному процесі. *Наукові праці*. 2016. Вип. 272. Т. 284. С. 54–57.
4. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

Тема 20. Порівняльний аналіз політичної культури.

План:

1. Політична культура як базис політичної системи.
2. Індикатори політичної культури: на рівні політичної системи, на рівні політичного процесу, на рівні політичного режиму.
3. Порівняльне дослідження політичних субкультур.

Контрольні запитання і завдання:

1. Дайте визначення поняття «політична культура».
2. Проаналізуйте західні концепції сутності політичної культури.
3. Які індикатори політичної культури виокремлюють Г. Алмонд і Дж. Пауелл на рівні політичної системи, політичного процесу, політичного курсу?
4. Вкажіть найважливіші особливості демократичної моделі політичної культури.
5. Назвіть елементи тоталітарно-авторитарної моделі політичної культури.
6. Дайте поняття «консоціативна демократія».
7. Охарактеризуйте досвід Нідерландів, Бельгії, Швейцарії та Австрії щодо використання моделі консоціативної демократії.
8. Вкажіть, що перешкоджає використанню моделі консоціативної демократії в Україні.
9. Охарактеризуйте поняття «політична субкультура».
10. Вкажіть види розломів згідно з теорією Г. Алмонда і Дж. Пауелла.
11. Охарактеризуйте вертикальні і горизонтальні політичні субкультури.

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
4. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>

Допоміжна

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

Тема 21. Порівняльний аналіз політичної модернізації.

План:

1. Етапи розвитку досліджень політичної модернізації (Л. Пай, У. Росту, С. Гантінгтон, Д. Лернер, Ф. Ріггс, К. Дойч та ін.).
2. Моделі політичної модернізації суспільств.
3. Типологія модернізаційних процесів.
4. Стадії процесу модернізації (С. Блек).
5. Основні проблеми та способи регулювання криз модернізації.

Контрольні запитання і завдання:

1. Назвіть основні етапи еволюції теорії політичної модернізації.
2. Назвіть основні типи політичної модернізації.
3. Які стадії процесу модернізації визначив С. Блек?
4. Що означає поняття «форсовані модернізації»?
5. Розкрийте зміст поняття «кризи модернізації».
6. Опишіть кризи ідентичності і легітимності, криза політичної участі, кризи проникнення і поширення.
7. З'ясуйте способи регулювання криз модернізації.
8. Наведіть приклади «сучасної» політичної модернізації в світовому співтоваристві.
9. У чому полягає специфіка політичної модернізації в сучасній Україні?

Рекомендована література:

Базова

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/polit_transform.pdf
3. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.

Допоміжна

1. Новакова О. В., Пашина Н. П. Політичні процеси та політичні відносини. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. С. 90–116.
2. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
3. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. Москва : Прогресс-Традиция, 2004. 480 с.
4. Хорішко Л. С. Перспективні моделі дослідження процесів політичної модернізації. *Грані*. 2016. № 2. С. 11–14.

5. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі викладання дисципліни «Порівняльна політологія» застосовуються поточний контроль та підсумковий контроль.

Форми поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (<i>практичні заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи, ІНДЗ тощо</i>)			Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Модулі	Бали	Разом		
Модуль 1	0–80	0–80	0–20	0–100

Для оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів під час проведення практичних занять з дисципліни «Порівняльна політологія» застосовуються поточний контроль.

Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язання задач з їх обговоренням, розв'язання контрольних питань і завдань, їх перевірку та оцінювання. На кожному практичному занятті викладач оцінює підготовлені здобувачами завдання, виступи, активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Критерії оцінювання практичних занять

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді, або відсутній.
1 бал	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
2 бали	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
3 бали	Здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
4 бали	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає

	достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
5 балів	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

Оцінки, одержані студентом за практичні заняття, ураховуються при визначенні семестрової підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з дисципліни «Порівняльна політологія» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

5. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
6. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
7. Голосов Г. Сравнительная политология. 3-е изд., перераб. и доп. Санкт-Петербург : Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге, 2001. 368 с. URL: <https://www.hse.ru/data/.pdf>
8. Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/polit_transform.pdf
9. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/3239693/c11f4d>
10. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
11. Ровдо В. Сравнительная политология : учеб. пособ. в 3 ч. Вильнюс : ЕГУ – Москва : ООО «Вариант», 2007. Ч. 1. 294 с. ; 2008. Ч. 2. 372 с. URL: <http://pdf.kamunikat.org/13465-1.pdf>
12. Романюк А. С., Литвин В. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.
13. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
14. Сморгунов Л. В. Сравнительная политология : учебник. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 417 с. URL: <https://books.google.com.ua/books>

Допоміжна

3. Андрійчук Т. Вимірювання демократії: теоретичні та емпіричні підходи. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 3–11.
4. Балабаєва З. Діалог держави і груп інтересів: теорія і практика в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 3–7.
5. Богуславська К. Мережевий підхід: причини виникнення, напрями дослідження мереж та їх типологізація. *Наукові записки*. Інституту політич. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2006. Вип. 32. С. 402–414.
6. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України*. 2014. № 8. С. 27–38.
7. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.

8. Визначення і вимірювання демократії / ред. Д. Бітема; пер. з англ. Г. Хомочко. Львів : Літопис, 2005. 318 с.
9. Гедікова Н. П. Європейський та український лібералізм: теорія і практика : навч. посіб. Одеса : ВМВ, 2013. 284 с.
10. Гелей С., Рутар. С. Д. Політико-правові системи світу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.
11. Гулак Л. С. Сучасні моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. Порівняльно-аналітичне право. 2014. Т. 1. С. 14–16. URL: <http://www.pap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/24>
12. Демократія : антологія / упоряд. О. Проценко. Київ : Смолоскип, 2005. XXVIII+1108 с.
13. Дюверже М. Политические партии : пер. с фр. Л. А. Зиминной. Москва : Акад. проект, 2000. 558 с. URL: http://read.virmk.ru/d/duverge/duv_ogl.htm
14. Ильин М. Основные методологические проблемы сравнительной политологии. *Полис.* 2001. №6. С. 140–155.
15. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія. Київ : КНТ, 2014. 414 с.
16. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент.* 2006. № 5. С. 3–17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/9642>
17. Климкова І. І., Остапенко М. А. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. Київ : Персонал, 2011. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/vib_vibsys.pdf
18. Кобильник В. В. Компаративістика як галузь політичної науки: історія та сучасність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2015. № 1(119). С. 110–113.
19. Колісніченко А. І. Лобізм у політичному процесі. *Наукові праці.* 2016. Вип. 272. Т. 284. С. 54–57.
20. Колісніченко А. І. Лобізм у політичному процесі. *Наукові праці.* 2016. Вип. 272. Т. 284. С. 54–57.
21. Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення. *Політичний менеджмент.* 2013. № 59. С. 60–69.
22. Лейпхарт А. Демократія в багатопартійних суспільствах: порівняльне дослідження. Москва : Аспект Пресс, 1997. 288 с. URL: <https://www.klex.ru/o89>
23. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
24. Лясковець О. В. Парламент – орган народного представництва в зарубіжних країнах. *Право і суспільство.* 2015. № 4. С. 13–17.
25. Мадіссон В. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С., Пархоменко Н. В. Політична система сучасного суспільства : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2015. 229 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223_Maddison_NP.pdf
26. Мангейм Дж. Б., Рич Р. К. Политология: Методы исследования. Москва : Издательство «Весь Мир», 1997. 544 с. URL: <http://grachev62.narod.ru/Mr/>

27. Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 387 с.
28. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с.
29. Монолатій І. С. Теорія політичних партій та партійних систем : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Політологія». Івано-Франківськ : Плай, 2011. 80 с.
30. Музиченко Г. В., Хайкл О. О. Жінки та чоловіки в європейських парламентах : інформаційний довідник. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2015. 79 с.
31. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 1 (44). С. 283–289. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/5/03.pdf>
32. Новакова О. В., Пашина Н. П. Політичні процеси та політичні відносини. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. С. 90–116.
33. Палас Н. Індeksi демократизації Т. Ванханена та організації "Freedom House" як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці ХІХ – початку ХХІ ст. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2010. № 22. С. 117–123. URL: <http://ena.lp.edu.ua/xmlui/handle/ntb/6772>
34. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи : монографія. Львів : ПАІС, 2014. 352 с.
35. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди та урядові кабінети в парламентських демократіях: місце в системі агентських відносин делегування повноважень та відповідальності. *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2017. Вип. 122 (7). С. 356–361.
36. Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська та ін. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
37. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики : пер. з англ. О. Дем'янчук. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 549 с.
6. Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико-правовий та порівняльний аналіз : монографія. Харків : Право, 2014. 192 с. URL: <https://dbms.institute/wp-content/uploads/2018/10/.pdf>
38. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. 488 с.
39. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
40. Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи : монографія / Скрипнюк О. В., Василевич Г. О., Архоменко Н. М. та ін. ; передм. Ю. С. Шемшученка та Г. О. Василевича. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с.

41. Процюк І. В. Законодавча влада у парламентській республіці. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 27. С. 22–38.
42. Публічна політика : навч. посіб. / Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
43. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття : навч. посіб. Львів. 2009. 216 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf
44. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.
45. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків: Право, 2011. 768 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/200/1-20.pdf>
46. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/stoyko-o.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-d.pdf>
47. Сурай І. Г., Гончар В. В. Сутнісні ознаки сучасного парламентаризму. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1. С. 119–124.
48. Сухонос В. В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти : монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1» ТОВ, 2010. 368 с.
49. Ткаченко А. В. Теоретико-концептуальний аналіз поняття «політичної мережі». *Наукові праці*. Чорноморський держ. універ. імені Петра Могили. 2011. Т. 162, Вип. 150. С. 69–72.
50. Уоттс Р. Л. Федеративні системи : пер. з англ. Р. Ткачук. Харків : Центр Освітніх Ініціатив, 2002. 192 с.
51. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек : пер. с англ. М. Б. Левина. Москва : ООО «Издательство АСТ : ЗАО НПП «Ермак», 2004. 588 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/politologiya/fukuyama=the_end_of_history&the_last_man=ann.htm
52. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. Москва : Прогресс-Традиция, 2004. 480 с.
53. Хантингтон С. Третья волна: Демократизация в конце ХХ века : пер. с англ. Л. Ю. Панфиной. Москва : РОССПЭН, 2003. 365 с. URL: <https://studfile.net/preview/3829746/>
54. Хелд Д. Модели демократии : пер. с англ. М. Рудакова. 3-е изд. Москва : ИД Дело РАНХиГС, 2014. 544 с.
55. Хорішко Л. С. Перспективні моделі дослідження процесів політичної модернізації. *Грані*. 2016. № 2. С. 11–14.
56. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія. Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.
57. Шаповал В. М. Виконавча влада (теоретичний і конституційний аспекти). Київ : Москаленко О. М., 2016. 82 с. URL: <https://www.slideshare.net/CentrePravo/ss-70294103>

58. Шведа Ю. Індикатори демократизації Тату Ванханена. *Вибори та демократія*. 2009. № 4 (22). С. 44–52.

Інформаційні ресурси

1. Президент України : офіційний сайт. URL: <http://www.president.gov.ua/>
1. Верховна Рада України : офіційний сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України : офіційний сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Урядовий кур'єр : офіційний сайт. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>

Журнали:

1. Comparative Politics. URL: <http://web.gc.cuny.edu/jcp/index.htm>
2. Comparative Political Studies. URL: <http://www.sagepub.co.uk>
3. European Journal of Political Research. URL: <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>
4. The Journal of Politics, Texas University. URL: <http://www.utexas.edu/utpress/journals/jjop.html>
5. World Politics, Princeton University. URL: http://muse.jhu.edu/journals/world_politics/
6. Political Science, Stanford University. URL: <http://polisci.annualreviews.org/>
7. American Political Science Review, Michigan University. URL: <http://www.ssc.msu.edu/~apsr/>
8. Democratisation. URL: <http://www.frankcass.com/jnls/index2.htm>
9. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
10. Дослідження громадської думки «Євробарометр». URL: <http://europa.eu.int/comm/dg10/euro/polls.html>

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

**Методичні рекомендації до практичних занять
з навчальної дисципліни
«Порівняльна політологія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»**